

Nr 163.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap; given Stockholms slott den 13 mars 1942.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående
införande av lagen om förmynderskap.

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 27 juni 1924 angående införande av lagen om förmynderskap¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

13 §.

Med den — — — Stockholms stad.

I Stockholms — — — rättens beslut.

Arvode enligt — — — bouppteckningsavgift utgått.

Den övervakning av att överförmyndaren fullgör sina åligganden som enligt 4 kap. 1 § nya lagen ankommer på rätten skall med avseende å förmyndarkammaren och den, som av rådstuvurätten förordnats att fullgöra överförmyndares åligganden i de i andra stycket angivna hänseenden, i stället åvila Svea hovrätt; och skall förty i 10 kap. 7 § föreskriven uppgift rörande tillsynen över förmyndares förvaltning under föregående år och motsvarande uppgift rörande gode män av förmyndarkammaren överlämnas till hovrätten. Ledamot av förmyndarkammaren och den, som är förordnad att i de i andra stycket angivna hänseenden fullgöra överförmyndares åligganden, må ej, utan att hovrätten givit tillstånd därtill, av rådstuvurätten förordnas till förmyndare eller god man.

Angående avvecklingen — — — av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

¹ Senaste lydelse se 1940: 450.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler fråga om *tillsynen över förmyndarskapsvården i Stockholm m. m.*

Föredraganden anför:

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 mars 1938 ha med anledning av missförhållanden som förekommit i fråga om kontrollen över vissa förmyndarskap i Stockholm tillkallats sakkunniga¹ för att inom departementet biträda med utredning angående omorganisation av förmyndarskapsvården i Stockholm. I juni 1941 ha de sakkunniga avlämnat utredning och förslag i ämnet. Sedan yttranden inhämtats däröver, torde ärendet nu böra upptagas till behandling.

Gällande föreskrifter.

Enligt 3 kap. lagen den 27 juni 1924 om förmyndarskap skall den närmaste tillsynen över förmyndares förvaltning tillkomma överförmyndaren. I stad, där rådhusrätt finnes, skall väljas en överförmyndare, medan andra kommuner kunna sammanföras till ett distrikt med gemensam överförmyndare. Om i stad eller annan kommun tillsynen icke kan utövas av en överförmyndare ensam, må rätten på framställning av kommunen förordna, att flera överförmyndare skola väljas. Överförmyndare väljes av kommunens beslutande myndighet för en tid av fyra år. Domhavande må ej vara överförmyndare inom domsagan, och ledamot av rådhusrätt, som arbetar på endast en avdelning, må ej vara överförmyndare i staden. Överförmyndare kan när som helst av rätten entledigas, om han finnes icke vara lämplig. Överförmyndaren äger uppbära arvode till belopp, motsvarande 1 procent av den omyndiges behållna årsinkomst, där denna icke överstiger 200 kronor, och eljest 2 procent därav, dock högst 1,000 kronor. Kommunen äger, om det finnes lämpligt, lämna bidrag till arvode åt överförmyndaren och till

¹ Sakkunniga ha varit professorn vid Uppsala universitet Åke Holmbäck och häradshövdingen Ernst Aderlund.

bestridande av de med hans verksamhet förenade kostnaderna. Kommunen äger ock att i ordning, som av Konungen godkännes, bestrida samtliga utgifter för dessa ändamål. I sådant fall har kommunen rätt att uppbära de belopp, som eljest skolat tillkomma överförmyndaren.

Överförmyndaren skall föra dels en bok angående de under hans tillsyn stående förmynderskap, vilka enligt gällande regler skola inskrivas, och dels en särskild förteckning över ärenden rörande sådana förmynderskap, som ej inskrivits. Med utgångspunkt från uppgifterna i boken utarbetar överförmyndaren årligen en uppgift rörande tillsynen över förmyndares förvaltning under föregående år. Denna uppgift skall, enligt 10 kap. 7 §, av överförmyndaren överlämnas till rätten eller domaren. Närmare bestämmelser om överförmyndarens verksamhet hava meddelats i en kungörelse den 10 oktober 1924. Där föreskrives, i 13 §, att uppgiften skall avlämnas före den 1 september, samt att överförmyndaren inom samma tid jämväl skall insända den nyss omförmälda förteckningen till rätten eller domaren.

I 4 kap. förmynderskapslagen stadgas — under 1 § — att rätten i egenskap av förmynderskapsdomstol skall utöva tillsyn över de förmynderskap, som skola inskrivas hos rätten, samt vaka över att överförmyndaren fullgör sina åligganden. Då rätten meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, skall anteckning därom ske i den förmynderskapsbok, som föres vid rätten. Genom en kungörelse den 10 oktober 1924 ha för domstolarna meddelats särskilda föreskrifter rörande förmyndarvården, som bland annat innehålla bestämmelser om kontrollen över överförmyndarna. Sålunda föreskrives, att den årliga uppgift, som överförmyndaren har att avgiva, skall granskas av rätten eller domaren. I fråga om förteckningen stadgas, att den skall utan dröjsmål granskas samt återsändas till överförmyndaren, försedd med bevis om granskningen. Med lämpliga tidsmellanrum skall ock rätten eller domaren infordra och granska den av överförmyndaren förda förmynderskapsboken. Där det finnes lämpligt, äger rätten eller domaren verkställa särskild inspektion för utövande av tillsyn, att överförmyndaren väl förvaltar sin befattning.

De nu återgivna föreskrifterna om tillsyn över förmynderskap gälla även i det väsentliga beträffande godmanskap, som enligt förmynderskapslagen anordnas för sjuka, bortovarande m. fl. Enligt 11 kap. 6 § förmynderskapslagen skall sålunda den närmaste tillsynen över god mans förvaltning tillkomma överförmyndaren, och i 7 § samma kapitel stadgas, att rätten skall utöva tillsyn över de godmanskap som enligt lagens bestämmelser skola inskrivas hos rätten.

I Stockholm gälla delvis andra regler i fråga om kontroll över förmynderskap och godmanskap. Sedan mitten av 1600-talet har i huvudstaden funnits ett särskilt kontrollorgan, förmyndarkammaren. Före tillkomsten av den nya förmynderskapslagen år 1924 var detta den enda mera fasta organisationen för sådan kontroll i Sverige. Då omhänderhade förmyndarkammaren i stor utsträckning jämväl förvaltningen av de omyndigas egendom, i det att förmyndarna i Stockholm hade skyldighet att hos förmyndarkammaren pla-

cera de omyndigas kontanta tillgångar och deponera deras värdepapper. Förmyndarkammarens uppgift såsom medelsförvaltare avvecklades genom 13 § i promulgationslagen till förmynderskapslagen, och enligt samma lagrum skulle även förmyndarkammarens övriga funktioner efter en övergångstid upphöra. Denna paragraf stadgade i sin ursprungliga lydelse, att för Stockholms stad skulle, intill dess Konungen annorlunda förordnade, överförmyndare icke utses. Under tiden skulle vad som stadgats om överförmyndare i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren eller, för vissa fall, ledamot av förmyndarkammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person som rådhusrätten förordnade.

Sedan den nya förmynderskapslagen trätt i kraft, verkställdes utredning rörande det definitiva ordnandet av överförmyndarskapet i Stockholm som ledde till en lag den 19 maj 1933 om ändrad lydelse av 13 § i promulgationslagen. Lagändringen innebar, att förmyndarkammaren icke skulle ersättas med överförmyndare utan bibehållas för framtiden såsom organ för kontrollen över förmynderskap och godmanskap i Stockholm.

Nämnda paragraf i promulgationslagen innehåller i sin nuvarande lydelse bl. a. följande bestämmelser. I Stockholms stad skall överförmyndare icke utses, utan vad som är stadgat om överförmyndare skall i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren. Dock må frågor om samtycke, tillstånd eller förordnande, varom sägs i 8 kap. 5, 8, 9, 10, 11 a och 13 §§ förmynderskapslagen, upptagas och avgöras av viss ledamot av förmyndarkammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person som rådhusrätten förordnar. I sådant fall skall å denne tillämpas vad som är stadgat om överförmyndare. De åtgärder, varom här är fråga, omfatta i stort sett följande fall: samtycke till placering av medel på annat sätt än i fullgoda obligationer och inteckningar m. m.; tillstånd att uttaga värdehandling ur öppen depå, där den förvaras under förmyndarspärr, eller att uttaga spärrade medel från bankräkning; tillstånd till överlåtelse eller pantsättning av nedsatt värdehandling; tillstånd för boutredningsman eller testamentsexekutor att utlämna värdehandlingar eller penningmedel direkt till förmyndare; förordnande att värdehandlingar eller penningmedel, som tillfallit omyndig, skola utgivas genom nedsättning eller inbetalning hos bank ävensom samtycke till upptagande av lån eller ingående av växelförbindelse för omyndigs räkning. Förmyndarkammarens beslut skola icke överklagas hos Stockholms rådhusrätt, utan i fråga om sådan klagan skall gälla vad som är föreskrivet om talan mot rättens beslut. Det arvode, som eljest tillkommer överförmyndaren, skall i stället utgå till förmyndarkammaren.

Närmare bestämmelser om förmyndarkammarens organisation m. m. ha meddelats i Kungl. brev till överståthållarämbetet den 24 november 1933 med senare ändringar. Dessa bestämmelser kompletteras genom en av överståthållarämbetet den 12 januari 1939 fastställd arbetsordning, som är gemensam för Stockholms rådhusrätts första avdelning i förmynderskaps- och houppteckningsärenden m. m. samt för förmyndarkammaren. Enligt nu gällande föreskrifter består förmyndarkammaren av borgmästaren i Stock-

holm, såsom ordförande, samt en rådman i rådhusrättens första avdelning och fyra assessorer, de s. k. förmynderskapsassessorerna, vilka jämväl äro ledamöter av nämnda avdelning. I regel sammanträder emellertid förmyndarkammaren icke med sex utan med tre ledamöter, vilket sammanhänger med följande organisation av arbetet. Den förmynderskapsbok, som det åligger förmyndarkammaren i egenskap av överförmyndare att föra, har uppdelats i fyra rotlar, å vilka förmynderskap och godmanskap äro indelade efter begynnelsebokstäverna i de omyndigas, bortovarandes eller sjukas tillnamn. Varje särskild rotel handhaves av en förmynderskapsassessor, och då ett ärende behandlas i förmyndarkammaren, har blott denne men icke de övriga tre assessorerna säte och stämma i kammaren. Var och en av assessorerna skall i fråga om de förmynderskap och godmanskap, vilka äro upptagna i hans rotel, föra förmynderskapsboken, ombesörja expediering av beslut, bevis och handlingar, tillse att redovisningshandlingar (särskilt årsräkningar och sluträkningar) inkomma i rätt tid, underkasta dessa handlingar den granskning som åligger överförmyndare och hos förmyndarkammaren eller eventuellt hos rätten anmäla vad vid granskningen förekommit. Vidare äger vederbörande assessor i fråga om de förmynderskap och godmanskap som tillhöra hans rotel bifalla ansökningar i sådana ärenden som avses i 8 kap. 5, 8, 9, 10, 11 a och 13 §§ förmynderskapslagen. Om förmynderskapsassessor finner, att ansökan bör avslås i ett dylikt ärende, eller om han anser frågan tveksam, skall ärendet hänskjutas till förmyndarkammaren.

Såsom förmynderskapsdomstol i fråga om de mål och ärenden, vilka lyda under förmyndarkammaren, tjänstgör Stockholms rådhusrätts första avdelning. Där handläggas rättegångsmål angående arv och testamente samt bouppteckningsärenden och övriga ansöknings- och anmälningsärenden, som avse tillämpning av giftermåls- och ärvdabalkarna jämte dithörande författningar, med vissa undantag, bland vilka märkas sådana ärenden, där förmyndarkammaren är part. Vid behandlingen av här ifrågavarande mål och ärenden utgöres rådhusrättens första avdelning av borgmästaren, en rådman och sex assessorer, nämligen dels de fyra förmynderskapsassessorerna och dels två andra assessorer, vilka vardera inneha en bouppteckningsrotel. I regel sammanträder dock avdelningen för förmynderskapsärenden m. m. med endast tre ledamöter, nämligen borgmästaren, rådmannen och en assessor. Vid behandlingen av hithörande förmynderskapsärenden består rådhusrättens första avdelning av samma personer som i förmyndarkammaren handlägga ärenden rörande samma förmynderskap eller godmanskap.

I fråga om förmynderskapsvården i Stockholm har uppmärksamhet även fästs på det förhållandet, att ledamöter av Stockholms rådhusrätt blivit i viss utsträckning av rättens första avdelning förordnade till förmyndare eller gode män, då någon närstående person icke kunnat ifrågakomma. Något lagligt hinder mot en sådan anordning har icke stadgats, vare sig för Stockholm eller landet i övrigt.

Utgifterna för förmyndarkammarens verksamhet bestridas av staden. Staden har emellertid övertagit vissa kapitaltillgångar, vilka förut tillhört

förmyndarkammaren och tjänat som säkerhet för de omyndigas till kammaren överlämnade medel, under benämningen förmyndarkammarens garantifond. På grund av att förmyndarkammarens personal i stor utsträckning är sysselsatt med arbetsuppgifter, som falla under rådhusrättens verksamhetsområde, är det icke möjligt att exakt angiva, hur stora kostnaderna för förmyndarkammaren äro. Enligt en verkställd uppskattning uppgingo dessa kostnader för år 1939 till i runt tal 100,000 kronor. Av dessa kostnader täcktes 81,000 kronor genom överförmyndararvoden och återstoden från garantifondens avkastning. Denna fond uppgick vid slutet av år 1939 till omkring 2,300,000 kronor och dess avkastning under året utgjorde 87,500 kronor. Den del av avkastningen, som icke togs i anspråk för förmyndarkammaren, användes för annat ändamål, huvudsakligen till att täcka underskott å rådhusrättens första avdelning i förmynderskapsärenden m. m. För detta ändamål har även tagits i anspråk viss del av fondens kapitaltillgångar.

De sakkunniga.

Efter redogörelse för nu gällande bestämmelser om förmynderskapsvärden i Stockholm ha de sakkunniga i sin utredning gjort en jämförelse mellan dessa bestämmelser och de regler, som gälla för landet i övrigt. Därvid ha de sakkunniga bland annat framhållit följande:

Förmynderskapsassessorerna torde kunna i fråga om de förmynderskap respektive godmanskap, som höra under hans rotel, sägas närmast motsvara överförmyndaren i riket i övrigt. Han utövar den närmaste kontrollen över förmyndarnes och de gode männens förvaltning och äger bifalla framställningar i det stora flertalet av de frågor som enligt lagen skola hänskjutas till överförmyndaren. Sålunda tillåter han placeringar i andra värden än lagen direkt själv medger, frigör penningar och värdepapper från förmyndarspärren o. s. v.

Såvitt angår de ärenden, som behandlas av förmyndarkammaren såsom sådan, lär kontrollen principiellt sett få anses vara starkare anordnad i Stockholm än vad den är enligt de i riket i övrigt gällande reglerna. Ett ärende av detta slag blir i Stockholm i realiteten behandlat av förmynderskapsdomstolen, eftersom personbesättningen i förmyndarkammaren och rådhusrätten är densamma, och en prövning av rätten måste anses mera betryggande än en prövning av överförmyndaren.

Vad åter angår sådana ärenden, som enligt förmynderskapslagen skola avgöras av rätten, kan man däremot för Stockholms del möjligen konstatera en viss försvagning av kontrollen. Enligt de allmänna reglerna skall nämligen rätten, i varje fall såvitt angår försäljning eller in-tecknande av fast egendom, före avgörandet inhämta yttrande från överförmyndaren. Ärendet blir sålunda i landet i övrigt prövat av två olika instanser, medan dessa i Stockholm sammanfalla till en.

Dessa skiljaktigheter torde emellertid i praktiken få anses vara av mindre betydelse. Viktigare är, att de lagrum, som föreskriva granskning från rättens sida av överförmyndarens verksamhet, icke kunna komma i tillämpning i Stockholm, i den mån förmyndarkammaren själv fullgör överförmyndarfunktioner. Stadgandet i förmynderskapslagen, att rätten skall vaka över att överförmyndaren fullgör sina funktioner, blir därför i detta fall utan betydelse. I den mån i praxis förekommer kontroll från rättens (förmyndarkam-

marens) sida över assessorernas åtgärder i de ärenden, i vilka dessa ensamma fullgöra överförmyndarefunktioner, är det en kontroll, som utövas icke av en eller flera utomstående personer utan av medlemmarna i en institution, i vilken assessorn själv har säte och stämma. Det blir med andra ord en kontroll av kolleger över en kollega. Fullt i enlighet med att beträffande vissa överförmyndarfunktioner domstol och överförmyndare äro identiska och att andra dylika funktioner utövas genom en av rättens (förmyndarkammarens) ledamöter, står att man icke i Stockholm brukar upprätta den uppgift, som jämlikt 10 kap. 7 § förmynderskapslagen överförmyndaren årligen skall avlämna över sin tillsyn över förmyndarnes (gode männens) förvaltning under föregående år och som skall utgöra grundvalen för kontrollen över överförmyndarens egen förvaltning. Man må väl kunna anse att de upplysningar, uppgiften skulle innehålla, utan vidare finnas tillgängliga för rådhusrätten, då denna har tillgång till förmyndarkammarens handlingar, men det tvång till sammanfattande kontroll över förmyndarne, som i landet i övrigt vilar över överförmyndaren genom att han är tvungen att upprätta uppgiften, faller i Stockholm bort, och i den mån inom rådhusrättens första avdelning för förmynderskapsärenden m. m. (förmyndarkammaren) förekommer kontroll över förmynderskapsassessorerna, måste den utövas utan den sammanfattande översikt, som uppgiften i fråga utgör. I Stockholm torde icke heller finnas rum för en tillämpning av den bestämmelse, som genom kungörelse den 22 november 1940 införts i 13 § kungörelsen den 10 oktober 1924 med särskilda föreskrifter rörande överförmyndarens verksamhet, att förteckning över ärenden över förmynderskap, som ej inskrivits hos rätten, årligen skall för granskning insändas till domaren eller rätten. Över huvud torde kunna uttalas, att den viktigaste formen för kontroll över överförmyndariet i Stockholm finnes i de former, som betecknas av hovrättens kontroll över underdomarna samt av justitiekanslerns och justitieombudsmannens inspekterande verksamhet.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att tanken på en omorganisation av förmynderskapsvården i Stockholm aktualiserats bl. a. genom vissa fall av förskingringar, begångna av förmyndare, vilkas förvaltning stått under tillsyn av förmyndarkammaren. I ett av dessa fall hade förskingringarna möjliggjorts genom försummelser av en vid förmyndarkammaren anställd tjänsteman, vilken sedermera dömts till avsättning och ersättningskyldighet. De sakkunniga ha lämnat en redogörelse för detta mål och vissa andra händelser av intresse i nu föreliggande sammanhang, vilka blivit uppmärksammade under senare år.¹

I enlighet med de direktiv, som lämnats de sakkunniga, ha dessa till övervägande upptagit dels spørsmålet om ändrad organisation av förmynderskapsvården i Stockholm dels ock frågan om lämpligheten av att befattningshavare vid Stockholms rådhusrätt av rätten förordnas att vara förmyndare, god man eller boutredningsman.

Vid sitt ståndpunktstagande till frågan om en omorganisation av förmynderskapsvården i Stockholm ha de sakkunniga funnit

¹ Jämför Nytt Juridiskt Arkiv 1934 not. B nr 636, 1937 not. A nr 157 och 158, prop. nr 180 till 1939 års riksdag, statsutskottets utl. nr 245 och samma riksdags skriv. nr 450, Nytt Juridiskt Arkiv 1939 not. B nr 724 samt Justitiekanslersämbetets utredning rörande vissa åtgärder vid förvaltningen av P. Unmans och G. Unmans egendom under deras omyndighet m. m. I (1938) och II (1939).

sig ha att välja mellan två möjligheter. Den ena vore att helt upplösa sambandet mellan överförmyndariet och rådhusrätten och sålunda mer eller mindre närma sig förmyndarskapslagens allmänna system. Den andra vore att bibehålla det nuvarande sambandet mellan överförmyndare och rådhusrätten men söka införa bestämmelser ägnade att borttaga eller förminska de härmed förenade olägenheterna.

Med anledning av det förstnämnda alternativet ha de sakkunniga erinrat om de skäl, som legat till grund för den tidigare omnämnda lagändringen år 1933, enligt vilken förmyndarkammaren skulle bibehållas såsom en permanent institution. I motiven därtill hade framhållits, att med hänsyn till de komplicerade spörsmål, som ofta kunde uppkomma särskilt vid förvaltningen av större förmyndarskap, det vore av värde att ha möjlighet till en kollegial behandling av ärendena och framför allt till en samfällad rådplägning rörande tveksamma frågor. De sakkunniga ha emellertid påpekat, att kollegialiteten kunde bibehållas, även om organisationsformen för överförmyndariet skulle förändras. I Göteborg, där tre överförmyndare funnes, brukade gemensam överläggning alltid hållas emellan dem i frågor av principiell natur. Att förmyndarkammarens organisation möjliggjorde kollegialitet kunde alltså icke väga synnerligen tungt såsom skäl för kammarens bibehållande. I samband med 1933 års lagändring anfördes vidare, att en förenkling av arbetet med därav följande kostnadsbesparing ägde rum genom den omedelbara kontakten mellan förmyndarkammaren och rådhusrätten. En undersökning, som de sakkunniga anställt i denna fråga, hade emellertid givit följande resultat. Förmyndarkammaren hade ett starkt utvecklat kansli, vilket förhållande möjliggjorde en ovanligt noggrant genomförd detaljkontroll av förmyndarnas förvaltning. De sakkunniga ansåge det långt ifrån uteslutet, att i detta hänseende en förenkling vore möjlig att genomföra. Förhållandena i Göteborg visade, att det vore möjligt att även i en storstad organisera ett överförmyndari på grundval av den i hela riket med undantag av Stockholm tillämpade regeln, att överförmyndarna, mot åtnjutande av överförmyndararvoden, själva skulle bestrida utgifter för lokal, skrivbiträde, skrivmaterial o. s. v. Om samma system infördes i Stockholm, skulle enligt de sakkunnigas beräkningar för staden icke inträda en kostnadsökning utan i stället en minskning i utgifter med omkring 19,000 kronor årligen. Även om det lyckats att ordna förhållandena tillfredsställande på detta sätt i Göteborg och på andra orter, kunde emellertid den farhågan icke avvisas, att införandet i Stockholm av ett system, vid vilket överförmyndarna själva skulle bestrida sina utgifter för biträden m. m., skulle medföra en viss frestelse för överförmyndarna att minska kanslipersonalen. Detta skulle kunna innebära en fara för minskning av kontrollens effektivitet. I varje fall i nu förevarande sammanhang, då det på grund av inträffade händelser gällde att söka vidtaga åtgärder för att ytterligare stärka denna effektivitet, ha de sakkunniga ansett, att en övergång till det i landet i övrigt tillämpade systemet för finansierandet av överförmyndariet icke borde ifrågasättas. De sakkunniga ha i stället utgått från den ståndpunkten, att om förmyndarkammaren skulle ersättas med över-

förmyndare, valda på väsentligen samma sätt som i landet i övrigt, man borde använda den i 3 kap. förmynderskapslagen anvisade möjligheten för kommunen att mot uppbärande av överförmyndararvodena bestrida ersättning åt överförmyndaren och samtliga de med hans verksamhet förenade kostnaderna. Därvid kunde man utgå från att överförmyndarna borde förses med ett lika starkt kansli som förmyndarkammaren nu förfogade över, och att alltså de egentliga kanslikostnaderna skulle komma att överensstamma med förmyndarkammarens nuvarande utgifter för motsvarande ändamål. Vid beräkningen av arvoden åt överförmyndarne måste man emellertid räkna med tre heltidsanställda överförmyndare med löner, som i varje fall icke borde understiga utan, med hänsyn till det stora ansvar, som vore förenat med överförmyndargöromålen i Stockholm, och till önskvärdheten av att fullt kompetenta krafter kunde förvärfvas för överförmyndargöromålen, snarast överstiga förmynderskapsassessorernas nuvarande avlöning. Då man icke kunde i rådhusrätten inbespara mera än två av de nuvarande fyra assessorstjänsterna å förmynderskapsavdelningen, skulle alltså otvivelaktigt en övergång till ett system med överförmyndare enligt reglerna i landet i övrigt betyda en kostnadsökning till ett belopp, som i varje fall skulle motsvara en assessorslön, och däri hade man alltså ett motiv för att bibehålla förmyndarkammaren. Med hänsyn till de stora värden, som det här gällde, vägde emellertid tydligen icke heller detta motiv så tungt.

De sakkunniga framhålla härefter att år 1933 även åberopats att de speciella förhållandena i huvudstaden ställde särskilt stora anspråk på kontrollen över förmyndarne, och att det med hänsyn härtill vore en stor fördel att ha tillgång till juridiskt bildade överförmyndare. En övergång till det system, som gällde för landet i övrigt, skulle medföra tätare ombyten på överförmyndartjänsterna, vilket vore olämpligt. I fråga om dessa synpunkter ha de sakkunniga förklarat, att det väl vore av stort värde att bland dem, som skulle utöva kontrollen över förmyndarna, ha tillgång till skolade jurister. Däremot syntes det icke nödvändigt att samtliga överförmyndare vore juridiskt bildade. Under förutsättning av ett tillfredsställande samarbete mellan ett flertal överförmyndare syntes det tvärtom fördelaktigt, om sakkunskap på olika områden kunde bliva företrädd inom deras krets. Om bland överförmyndarne funnes någon auktoriserad revisor, någon bankman eller någon person med erfarenhet som förvaltare av fastigheter, skulle detta innebära en förstärkning av överförmynderiet. En sådan rekrytering av överförmyndarne skulle troligen vara lättare att genomföra, om sambandet mellan överförmynderiet och rådhusrätten upplöstes. Beträffande särskilt faran för alltför täta personbyten syntes erfarenheterna ha visat, att det allmänna systemet med val för en tid av fyra år åt gången åtminstone i städerna, där de ekonomiska förhållandena för överförmyndarne vore något så när tillfredsställande, icke lett till tätare ombyten på dessa poster. Däremot hade det i förmyndarkammaren endast sällan förekommit, att en person uppehållit assessorstjänst längre tid än fyra år i följd. På denna punkt syntes man därför kunna uttala, att det system, som nu gällde för förmynderskapsvärden i Stockholm, vore under-

lägset det system för förmyndarskapsvården som gällde i landet i övrigt. Förmyndarkammarens rekrytering inom rådhusrätten mötte även vissa svårigheter. Överförmyndartjänsterna kunde nämligen icke väntas bli särskilt eftertraktade av dem, som i den egentliga domarkarriären visat den största dugligheten, och de önskvärda kvalifikationerna vore ganska olika för dessa båda slag av tjänster.

Med hänsyn till vad sålunda anförts samt till olägenheterna av att någon ingående kontroll från utomstående myndighets sida icke förekomme i fråga om förmyndarförvaltningen i Stockholm ha de sakkunniga allvarligt övervägt att fullständigt bryta sambandet mellan överförmynderiet och rådhusrätten. Särskilt hade därvid beaktats, att förmyndarkammarens rekryteringsfråga principiellt knappast kunde lösas på annat sätt än som nu vore fallet, varför förmyndarkammarens bibehållande innebure att den otillfredsställande rekryteringen komme att fortsätta. Med förmyndarkammarens avskaffande skulle de regler, som gällde för organisationen av överförmynderiet i landet överhuvud med överförmyndare, valda av vederbörande kommunala myndighet, väsentligt eller i deras helhet, bli tillämpliga även i Stockholm. Efter ingående överläggningar ha de sakkunniga emellertid stannat vid att i varje fall för det närvarande föreslå bibehållandet i princip av den nuvarande organisationsformen.

Såsom skäl för detta ståndpunktstagande ha de sakkunniga i huvudsak anført följande.

De missförhållanden, som kommit till synes, och de anmärkningar, som framställts mot förmyndarkammaren, hänföra sig till en numera tämligen avlägsen tidpunkt, till förra delen av 1930-talet. Inom förmyndarkammaren, som sedan denna tidpunkt varit föremål för livlig uppmärksamhet från myndigheter och press, ha därefter väsentliga förbättringar i den inre organisationen och arbetsmetoderna vidtagits. Under utredningens gång ha de sakkunniga tagit kännedom om förmyndarkammarens nuvarande verksamhet, och utredningens sekreterare har, för att ytterligare sätta sig in i förmyndarkammarens arbete, tjänstgjort inom förmyndarkammaren såsom assessor. Såvitt de sakkunniga på grund av den sålunda vunna kännedomen om förhållandena kunnat bedöma, synes överförmyndarverksamheten i Stockholm för närvarande handhas på ett sätt, som i fråga om den allmänna effektiviteten av tillsynen över förmyndare och gode män icke lämnat rum för några anmärkningar. Detta handhavande sker på grundval av den omfattande och värdefulla erfarenhet, som under den gångna tiden samlats i förmyndarkammaren om lämpliga arbetsmetoder och vid handläggningen av överförmyndarärenden uppkommande problem liksom även om de särskilda förmyndarskapen och deras speciella förhållanden. Överhuvud taget ha de anmärkningar, som framkommit mot förmyndarvården i Stockholm, mera varit riktade mot bristen på effektiv kontroll från rådhusrättens sida över förmyndarkammarens och förmyndarskapsassessorernas fullgörande av dem åvilande tillsyn över förmyndarnes förvaltning än mot kammarens och assessorernas ställningstagande till faktiska förvaltningsåtgärder rörande de omyndigas egendom. I sådant hänseende synes kammaren och assessorerna hava väl fyllt sin uppgift.

Under sådana omständigheter måste det krävas synnerligen starka grunder för att slå sönder den nu förefintliga organisationen, och därigenom tillspillo-

giva det erfarenhetsmaterial, som samlats i förmyndarkammaren. Det är också svårt att garantera, att en annan organisation, som mera ansluter sig till vad som gäller i övriga delar av landet, skulle komma att fungera bättre eller ens lika väl.

Slutligen må framhållas, att med 1941 års ingång ändringar i förmynderskapslagstiftningen trätt i kraft, varigenom den allmänna kontrollen över förmyndarnas förvaltning blivit skärpt.

Sedan de sakkunniga sålunda funnit, att det nuvarande sambandet mellan rådhusrätt och överförmynderi i Stockholm icke borde upplösas, ha de behandlat det andra av de båda uppställda alternativen, nämligen införandet av sådana bestämmelser, som kunde avlägsna eller minska de med nämnda samband förenade olägenheterna.

Enligt de sakkunnigas mening bör i första hand anordnas en motsvarighet till den uppsikt över överförmyndarna som i övriga delar av landet utövas av förmynderskapsdomstolen och som nu på grund av identiteten mellan förmyndarkammaren och förmynderskapsdomstolen saknas i Stockholm. I ett annat avseende hade samma skäl redan föranlett speciella regler för Stockholms vidkommande i 13 § förmynderskapslagens promulgationslag, nämligen i fråga om klagan över förmyndarkammarens beslut. Genom dessa regler hade rådhusrätten ersatts med närmast högre instans, Svea hovrätt. I anslutning därtill syntes det lämpligt att genom ändring av nyssnämnda paragraf till hovrätten förlägga även tillsynen över att förmyndarkammaren fullgjorde sina åligganden. Kontrollen skulle därigenom komma att förläggas till en helt fristående myndighet. Det kunde tagas för visst, att om i framtiden åter något missförhållande skulle insmyga sig i förmyndarkammaren, en dylik kontroll från hovrättens sida skulle leda till uppdagande och rättande därav. Hovrättens auktoritet gentemot rådhusrätten syntes komma att medföra, att förmyndarkammarens tjänstemän skulle lägga stor vikt vid att anledning till anmärkning icke skulle finnas. Överhuvud taget kunde det antagas, att hovrättens kontroll över förmyndarkammaren skulle bli mera effektiv än den kontroll som rådhusrätten bleve i tillfälle att utöva över överförmyndare som valts av Stockholms stadsfullmäktige. I sin mån vore detta även ett viktigt skäl att bibehålla den nuvarande organisationen av överförmyndariet i Stockholm.

I fråga om den närmare utformningen av hovrättens kontroll ha de sakkunniga i huvudsak uttalat följande:

Kontrollen synes böra anordnas i så nära överensstämmelse som möjligt med förmynderskapsdomstolarnas tillsyn å överförmyndarnas verksamhet. Förmyndarkammaren skulle sålunda årligen till hovrätten avlämna sådan uppgift, som omförmäles i 10 kap. 7 § i förmynderskapslagen. Enligt kungörelsen den 10 oktober 1924 med särskilda föreskrifter rörande överförmyndarens verksamhet skall överförmyndare till förmynderskapsdomstolen avlämna uppgift före den 1 september året efter det som förteckningen avser. På grund av de speciella arbetsförhållandena inom förmyndarkammaren torde emellertid uppgiften icke behöva vara inlämnad till hovrätten förrän vid november månads utgång. Regler i nu nämnda hänseende böra upptagas i 13 § förmynderskapslagens promulgationslag och 13 § kungörelsen den 10 oktober

1924 med särskilda föreskrifter rörande överförmyndarens verksamhet. Den i 3 kap. 11 § förmynderskapslagen angivna förteckning bör likaledes insändas till Svea hovrätt men skäl finnes icke att för detta insändande föreskriva annan tid än för insändandet i landet i övrigt av förteckningen till rätten eller domaren. Om insändandet av förteckningen till Svea hovrätt bör även finnas en regel i 13 § av 1924 års kungörelse.

Den närmaste handläggningen inom hovrätten av tillsynen över förmyndarkammaren bör anförtros åt advokatfiskalen. Visserligen finnes i hovrätten icke någon förmynderskapsbok, med ledning varav granskningen kan företagas. Detta torde emellertid vara av mindre betydelse, då rådhusrätten är belägen i samma stad som hovrätten och granskningen därför kan företagas vid en av advokatfiskalen hos rådhusrätten och förmyndarkammaren verkställd inspektion. Beträffande förmynderskapsdomstolarna i övriga delar av landet är föreskrivet, att rätten eller domaren där det finnes lämpligt äger att verkställa särskild inspektion för utövande av tillsynen att överförmyndarna väl förvalta sin befattning. Med hänsyn till att hovrätten och förmyndarkammaren båda befinna sig i Stockholm, torde hinder icke möta mot att uttryckligen föreskriva, att inspektion skall av advokatfiskalen företagas minst en gång om året. Vid inspektionen lärers då förutom en allmän granskning av överförmyndargöromårens handhavande böra verkställas en stickprovsgranskning av handlingarna i ett visst antal på lämpligt sätt utvalda förmynderskap. Därest vid inspektionen eller eljest anledning förekommer till anmärkning, bör det åligga advokatfiskalen att anmäla förhållandet hos hovrätten samt påkalla erforderliga åtgärder. Om advokatfiskalens skyldighet att utöva kontrollen böra regler införas i hovrättens arbetsordning.

De sakkunniga ha vidare framlagt förslag till vissa åtgärder i syfte att främja en lämplig rekrytering av förmyndarkammaren. I nu förevarande sammanhang ha de sakkunniga slutligen yttrat sig angående den bokföringsmässiga kontrollen från förmyndarkammarens och förmynderskapsassessorernas sida över förmyndare och gode män. De sakkunniga ha därvid förklarat, att det system, som i detta hänseende för närvarande tillämpades, fyllde alla berättigade anspråk, varför de i denna del icke hade något att föreslå.

Beträffande frågan om behörighet för befattningshavare vid Stockholms rådhusrätt att utses till förmyndare, god man eller boudredningsman ha de sakkunniga till en början erinrat om lagstiftningens ställning till ett likartat spørsmål, nämligen det tidigare omnämnda förbudet för domhavande att vara överförmyndare i domsagan och för ledamot av rådhusrätt, som arbetar på endast en avdelning, att vara överförmyndare i staden. En ändring i det förhållande, varom här vore fråga, kunde tänkas i form av ett förbud för Stockholms rådhusrätts första avdelning att till förmyndare m. m. förordna ledamöter av rådhusrätten. Ett sådant förbud syntes emellertid de sakkunniga icke kunna motiveras annat än som ett led i ett generellt förbud av detta slag för domare vid underrätterna. Att utfärda stadganden av denna stora räckvidd mötte emellertid betänkligheter. Vad särskilt rådhusrätterna anginge, föreläge stundom önskemål att särskilt för sinnessjuka personer förordna förmyndare, som stode oberoende mot den omyndiges närmaste anhöriga. Om dessutom i det fall, varom vore fråga, det funnes ett önskemål att till förmyndare utse en jurist, skulle man

vara tvingad att för förmynderskapet använda sig av en administrativ tjänsteman, en rådhusrätten underordnad befattningshavare eller en advokat, trots att kanske den omyndiges närmaste anhöriga önskade en av stadens rådmän.

Även ett annat skäl borde enligt de sakkunnigas mening uppmärksammas. Det förekomme ej sällan i städerna, att förmynderskap måste anordnas utan att det funnes tillgång till någon närstående person som vore lämplig att omhändertaga förmynderskapet. I dylika fall kunde det för domstolen uppstå svårigheter att fullgöra sin skyldighet att förordna lämplig förmyndare. Visserligen vore det en medborgerlig plikt att åtaga sig förmyndaruppdrag, men i allmänhet medförde ett frivilligt åtagande större utsikter för ett omsorgsfullt fullgörande av uppdraget, varför domstolarna fäste stort avseende vid att den person, som skulle förordnas till förmyndare, förklarat sig villig därtill. Den nu ifrågavarande kategorien omfattade framför allt förmynderskap för sinnessjuka och åldringar i små förhållanden, vilka uppdrag sällan för förmyndaren beredde inkomster, som stode i rimlig proportion till det erforderliga arbetet. Ibland kunde det även gälla kverulanter, vilka åsamkade sina förmyndare betydande personliga obehag och besvär. För att svårigheterna skulle kunna lösas hade vid Stockholms rådhusrätt liksom vid andra stadsdomstolar den praxis utbildat sig, att vissa befattningshavare åtog sig ett stort antal förmynderskap av dylikt slag. Dessa uppdrag kunde i praktiken närmast betraktas såsom ett tjänsteåliggande för den ifrågavarande befattningshavaren, vilken i Stockholm därför i erforderlig omfattning befriades från andra arbetsuppgifter. Genom den vana och erfarenhet vid detta slags uppdrag, som ifrågavarande befattningshavare förvärvade, uppstode även en viss arbetsbesparing. Att genom en lagbestämmelse hindra en rådman eller en assessor att ställa sig till disposition för dylika förmynderskap syntes ej vara lämpligt. Vad de sakkunniga sålunda yttrat rörande förmynderskap ägde motsvarande tillämpning å godmanskap av olika slag. På grund av vad nu anförts ha de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga något förslag om förbud för Stockholms rådhusrätt att förordna ledamöter av rådhusrätten till förmyndare eller god man.

Det önskemål i denna fråga, som kommit till uttryck i de sakkunnigas direktiv, kan enligt deras mening tillgodoses genom en mindre ingripande regel. Genom sin dubbla ställning av överförmyndare och medlemmar av förmynderskapsdomstolen intoge förmyndarkammarens egna ledamöter en vida starkare ställning beträffande förmynderskapsvården än andra ledamöter av Stockholms rådhusrätt, ledamöterna av andra rådhusrätter eller ordförandena i häradsrätterna. I den mån en medlem av Stockholms förmyndarkammare utövade ett förmynderskap (eller ett godmanskap), över vilket Stockholms rådhusrätt utövade tillsynen, förenade han funktioner såsom förmyndare, överförmyndare och medlem av förmynderskapsdomstolen. Ett dylikt hopande på en hand av befogenheter syntes böra motverkas. I nära anslutning till den tankegång, som uppbure förbudet för underdomare att vara överförmyndare, ansåge de sakkunniga därför att förbud borde utfärdas för medlemmar av förmyndarkammaren — med vilka de personer, som fått råd-

husrättens uppdrag att utöva överförmyndarfunktioner, borde jämsställas — att innehava under förmyndarkammaren lydande förmynderskap eller uppdrag som god man för annan än nära anförvant eller underårig föräldralös person, vars föräldrar (eller en av dem) i livstiden givit tillkänna, att de önskade ifrågavarande medlem av förmyndarkammaren till förmyndare eller god man för den underårige. De anförvanter, för vilka ledamot av förmyndarkammaren borde ha möjlighet att förordnas till förmyndare eller god man, ha de sakkunniga ansett böra bestämmas efter reglerna om hinder mot ingående av äktenskap på grund av släktskap eller svågerskap. Även till adoptivförhållande borde hänsyn tagas. De sålunda föreslagna reglerna skulle införas i 13 § förmynderskapslagens promulgationslag. Om den som förordnades till ledamot av förmyndarkammaren, innehade under förmyndarkammaren hörande uppdrag såsom förmyndare eller god man, borde han givetvis avsäga sig uppdraget. Att avsägelse ej behövde ske vid endast kortare vikariatsförordnanden ansågo de sakkunniga självklart; uttrycklig bestämmelse därom i lagtexten vore onödig. Att å andra sidan tvinga en ledamot av förmyndarkammaren att avsäga sig ett uppdrag, som han vid lagens ikraftträdande redan erhållit, ha de sakkunniga ansett olämpligt. Den föreslagna regeln skulle alltså endast gälla, när förordnande meddelats efter den dag då den nya lagstiftningen trädde i kraft.

I fråga om uppdrag att vara boutredningsman anförde de sakkunniga, att i allt väsentligt gällde vad som anförts rörande förordnande som förmyndare eller god man. Vissa speciella synpunkter kunde dock här tilläggas. I fråga om boutredningsmannens fullgörande av sitt uppdrag hade rådhusrätten ingen kontrollerande befogenhet annat än vad som följde av 2 kap. 5 och 17 §§ lagen om boutredning och arvskifte. Förmyndarkammaren hade ingen kontrollrätt. Härigenom bortföle den viktigaste grunden för restriktioner i fråga om personvalet. I den mån det av annan anledning kunde anses påkallat att på detta område fastställa några inskränkande regler syntes det saknas grund för att skapa särbestämmelser för Stockholms rådhusrätt. En annan sak vore, att frågan om mera ingående kontroll över boutredningsmännens förvaltning av sina uppdrag möjligen kunde vara av beskaffenhet att kräva en särskild undersökning. Denna borde dock i så fall tagas upp i ett sammanhang för hela landet.

I enlighet med det anförda ha de sakkunniga utarbetat *förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap.*

I denna paragraf skulle enligt förslaget införas följande bestämmelser. Den övervakning av att överförmyndaren fullgjorde sina åligganden, som enligt 4 kap. 1 § förmynderskapslagen skulle fullgöras av rätten, skulle beträffande förmyndarkammaren och personer, som ägde upptaga och avgöra vissa förut angivna frågor, fullgöras av Svea hovrätt. I 10 kap. 7 § förmynderskapslagen föreskriven uppgift rörande tillsynen över förmyndares förvaltning under föregående år skulle av förmyndarkammaren överlämnas till hovrätten. Med-

lem av förmyndarkammaren eller annan person, som nyss sagts, skulle vara berättigad att innehava förmynderskap eller uppdrag som god man, för vilket Stockholms rådhusrätt vore förmynderskapsdomstol, endast för den, med vilken han vore i den skyldskap eller det svågerlag, som i 2 kap. 7—9 §§ giftermålsbalken sägs, och för den, till vilken han stode i adoptivförhållande, eller då 2 kap. 6 § förmynderskapslagen vore tillämplig eller om han förordnats till förmyndare eller god man före lagens ikraftträdande.

Därjämte ha de sakkunniga upprättat *förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 13 § kungörelsen den 10 oktober 1924 (nr 443) med särskilda föreskrifter rörande överförmyndarens verksamhet*. I detta förslag stadgas, att nyssnämnda uppgift jämlikt 10 kap. 7 § förmynderskapslagen skulle från förmyndarkammaren avlämnas till hovrätten före den 1 december samt att förteckning över ärenden rörande förmynderskap och godmanskap, som ej inskrivits, skulle från förmyndarkammaren insändas till hovrätten före den 1 september.

Yttranden.

Efter remiss ha yttranden över de sakkunnigas förslag avgivits av *Svea hovrätt, justitiekanslersämbetet, överståthållarämbetet*, som i sin tur inhämtat yttrande från *stadsfullmäktige i Stockholm*, och *Stockholms rådhusrätt*, som bifogat utlåtande från *förmyndarkammaren*.

I yttrandena ha de sakkunnigas förslag i huvudsak tillstyrkts.

Svea hovrätt har dock avstyrkt de föreslagna bestämmelserna om inskränkning i vissa befattningshavares rätt att mottaga förordnande som förmyndare eller god man. Hovrätten har anfört följande:

I valet mellan att i princip bibehålla den organisationsform, som för närvarande tillämpas i huvudstaden, eller att övergå till ett system, som mer eller mindre nära ansluter sig till vad som gäller beträffande landet i övrigt, ha de sakkunniga stannat vid att förorda förstnämnda alternativ. Även hovrätten anser övervägande skäl tala för denna lösning, i varje fall för närvarande, då man icke torde kunna påräkna anslag till täckande av den kostnadsökning, som en verkligt tillfredsställande lösning enligt det senare alternativet sannolikt skulle betinga.

I de sakkunnigas uppdrag har även ingått prövning av frågan om lämpligheten av att befattningshavare vid Stockholms rådhusrätt av denna förordnas att vara förmyndare, god man eller boutredningsman. I anledning härav föreslå de sakkunniga en vittgående begränsning i rätten för ledamot av förmyndarkammaren och vissa andra befattningshavare därstädes att innehava förmynderskap eller uppdrag som god man. Frågan om behovet av dylik begränsning beträffande dem som utöva överförmyndares funktioner liksom överhuvud för befattningshavare vid domstol har emellertid en allmän räckvidd och bör prövas i ett större sammanhang. Om tillsynen över förmyndarkammaren ordnas på föreslaget sätt, torde tillräckliga skäl saknas att meddela särskilda bestämmelser härutinnan beträffande Stockholm.

Två ledamöter av hovrätten ha uttalat sig för att förmyndarvården i Stockholm underkastas de regler som eljest gälla för riket.

Justitiekanslersämbetet har påkallat en skärpning av förslaget i fråga om begränsningen för ledamot av förmyndarkammaren och därmed likställd person att innehava förmynderskap m. m. Ämbetet uttalar härom:

Enligt ämbetets mening är det tveksamt, om den föreslagna begränsningen är tillräckligt omfattande. De skäl som föranlett inskränkningen — främst sammanförandet å en hand av funktioner såsom förmyndare, överförmyndare och ledamot av förmynderskapsdomstolen — torde tala för ett ganska vittgående förbud. Beträffande flertalet av de fall, där behörighet i angivna hänseende enligt förslaget allttjämt skulle kvarstå, förefaller nämligen vikten ur allmän synpunkt av att ett sammanförande av nämnda funktioner icke äger rum vara starkare än intresset, ofta ett enskilt, av att uppdragen i fråga kunna innehavas. Det torde kunna ifrågasättas, om icke förbudet att innehava uppdragen borde göras så omfattande, att det avsåge alla förmynderskap och godmanskap utom dem som gällde egna barn eller adoptivbarn. Måhända borde undantag från ett så beskaffat förbud kunna medgivas, när särskilda skäl därtill vore. I dylikt fall synes emellertid medgivande lämpligen böra meddelas icke av rådhusrätten utan av Svea hovrätt.

Även *överståthållarämbetet* har förordat en skärpning i nu berörda hänseende. Ämbetet anför:

De sakkunnigas förslag i fråga om lämpligheten av att befattningshavare vid rådhusrätten av denna förordnas att vara förmyndare, god man eller boutredningsman föranleder ämbetet till erinran i vad förslaget gäller förordnande såsom förmyndare eller god man. För sin karriär stå förmyndarkammarens assessorer i beroende av rådmännen. Det kan emellertid ej anses lämpligt, att den granskande står i beroende av den, vars åtgöranden skola underkastas granskning. Så blir emellertid förhållandet om en rådmän blir av rådhusrätten förordnad till förmyndare eller god man. Ämbetet kan därför ej annat än bestämt förorda vidtagande av åtgärd till förhindrande av att sådana situationer må allttjämt tillskapas.

För önskvärt vidmakthållande av befattningshavarnas anseende att ej ha övat inflytande för erhållande av förmynderskap eller godmanskap anser ämbetet slutligen angeläget, att behörighet för rådmän och befattningshavare vid förmyndarkammaren till förordnande såsom förmyndare eller god man begränsas till nära anhörig.

Stockholms stadsfullmäktige ha ej haft något att erinra mot de sakkunnigas författningsförslag.

Stockholms rådhusrätt, som likaledes i stort sett anslutit sig till förslagen, har därom uttalat följande:

Den kritik, som framförts mot förmyndarkammaren, har närmast tagit sikte på samorganisationen mellan rådhusrätten och förmyndarkammaren och därmed sammanhängande förhållanden. Man har framhållit, att förmynderskapsvården i Stockholm genom samorganisationen berövats den kontrollinstans, som förmynderskapsdomstolarna i landet i övrigt utgöra gent emot överförmyndarna. I det nu föreliggande betänkandet upptaga de sakkunniga till en början frågan om att helt upplösa sambandet mellan överförmynderiet och domstolen. De sakkunniga ha emellertid stannat vid att föreslå bibehållandet i princip av den nuvarande organisationsformen. Med stöd av den praktiska erfarenhet som vunnits om den nuvarande organisationen ansluter sig samfällda rådhusrätten helt till den ståndpunkt de sakkunniga sålunda intagit.

Även om samorganisationen i och för sig knappast kan anses innebära

annat än att i Stockholm överförmyndariet anförtrots åt förmynderskapsdomstolen själv, är det måhända naturligt om frånvaron av den kontrollinstans, som ovan nämnts, åtminstone utifrån sett uppfattas såsom en brist. De sakkunniga föreslå nu en anordning, vilken åsyftar att åt Svea hovrätt i kontrollhänseende giva samma ställning i förhållande till förmyndarkammaren, som i landet i övrigt tillkommer förmynderskapsdomstolarna i förhållande till överförmyndarna. Till utgångspunkt tages stadgandet i 13 § förmynderskapslagens promulgationslag att talan mot förmyndarkammarens beslut skall föras i hovrätten. Närmare utvecklas förslaget sålunda att förmyndarkammaren årligen skall till hovrätten avlämna sådan uppgift rörande tillsynen över förmyndares förvaltning, som omförmäles i 10 kap. 7 § förmynderskapslagen, samt för granskning förete sådan förteckning över ärenden rörande icke inskrivna förmynderskap, som avses i 3 kap. 11 § samma lag. Uppgiften föreslås skola avlämnas före den 1 december, under det att förteckningen föreslås skola insändas före den 1 september. Granskningen av uppgift och förteckning bör enligt de sakkunniga anförtros åt advokatfiskalen, vilken jämväl föreslås skola företaga inspektion i förmyndarkammaren minst en gång årligen.

Första avdelningen och förmyndarkammaren hava förklarat sig icke hava någonting att erinra mot föreskrifter av angivna innebörd, och hava särskilt framhållit att, då avlämnande av uppgift enligt 10 kap. 7 § förmynderskapslagen förutsätter, att granskningen av årsräkningar och årsuppgifter för nästföregående kalenderår slutförts, det med hänsyn till arbetsfördelningen under året är synnerligen önskvärt att tidsgränsen för uppgiftens avlämnande i enlighet med de sakkunnigas förslag bestämmes till den 1 december. Beträffande tidsgränsen för företeende av förteckning enligt 3 kap. 11 § förmynderskapslagen ha avdelningen och förmyndarkammaren ifrågasatt om icke även denna gräns för likformighetens skull borde bestämmas till den 1 december. Samfällda rådhusrätten anser sig böra instämma i vad avdelningen och förmyndarkammaren sålunda yttrat.

Fyra ledamöter av rådhusrätten ha ansett, att förmyndarvården i Stockholm borde regleras på det sätt som eljest gäller i riket.

Departements-
chefen.

Tillsynen över förmyndares och gode mäns förvaltning är i Stockholm anordnad på annat sätt än i det övriga riket. Såsom närmare angivits i det föregående, utövas i huvudstaden nämnda tillsyn sedan gammalt av förmyndarkammaren eller dess ledamöter, medan i övriga kommuner övervakningen fullgöres av kommunalt valda överförmyndare. De sistnämnda stå i sin tur under uppsikt av underrätten i orten i dess egenskap av förmynderskapsdomstol. Av den lämnade redogörelsen framgår, att i Stockholm sistnämnda kontroll i stort sett saknas, när förmyndarkammaren består av samma personer som den avdelning av rådhusrätten, vilken tjänstgör som förmynderskapsdomstol.

Uppmärksamheten har riktats på dessa förhållanden till följd av förskingningar av förmyndarmedel och vissa andra händelser som inträffat i Stockholm. Även om de missförhållanden vilka härvid uppdagats icke haft något direkt samband med den särskilda formen för förmynderskapsvården i Stockholm, synes det likväl vara anledning att upptaga frågan om den lämpliga organisationen härav till förnyat övervägande. Mängden av ärenden och deras ej sällan invecklade och ekonomiskt betydelsefulla beskaffenhet

ställer särskilt stora krav på tillsynen över förmynderskapen och godmanskapen i Stockholm.

Såsom de sakkunniga framhållit är det i och för sig möjligt att ordna denna övervakning efter två linjer. Antingen kan man även i Stockholm införa ett system som i huvudsak ansluter sig till reglerna för landet i övrigt eller också kan man bygga på den nuvarande organisationen i huvudstaden. De sakkunniga ha valt den senare utvägen. Enligt deras förslag skall alltså förmyndarkammaren bibehållas, men för att förstärka kontrollen föreslå de, att Svea hovrätt skall utöva tillsyn över förmyndarkammaren och dess tjänstemän. Detta förslag har tillstyrkts i samtliga yttranden.

Vissa fördelar äro obestriddigen förenade med förmyndarkammarens bibehållande. Anknytningen till rådhusrätten medför, att önskvärd juridisk sakkunskap erhålles. Samtidigt som enklare ärenden utan omgång kunna avgöras av en tjänsteman, finnes tillfälle till kollegialt samarbete i mera invecklade spörsmål. Förmyndarkammarens organisation synes också möjliggöra en noggrann och effektiv räkenskapsgranskning och detaljkontroll i övrigt. Den mera vägande anmärkning som kan riktas mot den nuvarande anordningen är, att den icke ger någon motsvarighet till den kontroll som förmynderskapsdomstolen eljest utövar å överförmyndarnas verksamhet. Denna brist skulle emellertid avhjälpas genom de sakkunnigas förslag, enligt vilket det skall ankomma på Svea hovrätt att övervaka förmyndarvården i Stockholm.

De sakkunnigas förslag anser jag böra genomföras. Den föreslagna övervakningen synes kunna anordnas utan praktiska olägenheter. Såsom de sakkunniga föreslagit bör förmyndarkammaren avlämna vissa redogörelser till hovrätten, varjämte inspektion med jämna mellanrum bör vidtagas. I första hand bör det ankomma på advokatfiskalen vid hovrätten att fullgöra kontrollen över förmyndarkammaren med skyldighet för honom att göra anmälan till hovrätten, när dess ingripande erfordras.

Vad härefter angår frågan om inskränkning i rätten för ledamot av förmyndarkammaren och vissa andra befattningshavare därstädes att innehava förmynderskap eller uppdrag som god man torde visserligen, såsom Svea hovrätt ansett, behovet av en sådan inskränkning minskas, om hovrätten utses till kontrollorgan över förmyndarkammaren. Det torde likväl, icke minst av hänsyn till rådhusrättens och förmyndarkammarens anseende hos allmänheten, vara angeläget att förhindra, att befattningshavare, som är anknuten till förmyndarkammaren, av rådhusrätten förordnas till förmyndare eller god man. Däremot bör helt naturligt hinder icke föreligga att innehava förmynderskap enligt lag, d. v. s. för barn eller adoptivbarn. I den mån i övrigt föreligger behov av undantag från förbudet torde detta behov kunna tillgodoses genom stadgande att sådant undantag må medgivas av hovrätten. Skyldighet att avsäga sig förmynderskap eller godmanskap synes icke böra stadgas i detta sammanhang. Med hänsyn till hovrättens uppsikt över förmyndarkammaren torde man kunna underlåta att giva något särskilt stadgande om entledigande eller avsägelse för nu ifrågavarande fall. Denna upp-

sikt synes också erbjuda erforderlig garanti ur de särskilda synpunkter som överståthållarämbetet anlagt.

I fråga om förordnande av boutredningsman synas av skäl som de sakkunniga anfört några särbestämmelser icke böra meddelas för Stockholms rådhusrätt.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap.*

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stefan Stiernstedt.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 mars 1942.

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 11 mars 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 mars 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet revisionssekreteraren Gösta Walin.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler lagrådets den 12 mars 1942 avgivna utlåtande över det den 6 mars 1942 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap*; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.